

***MODERNISERING AV VESTFOLDBANEN - REGISTRERING AV
INSEKTER***

FORHÅNDSRAPPORT

STIG OTTO HANSEN

NORSK ENTOMOLOGISK FORENING, AVD. VESTFOLD

Juli 1994

FORORD

Opptakten til denne forhåndsrapporten var skriftelig henvendelse fra NSB bane, region sør datert 08.06.94. Ønsket var å få foretatt undersøkelse av insektsfaunaen i området fra Pauler til Telemark grense. Denne forhåndsrapporten er basert på en kort befaring i området og eksisterende funnmateriale iht. foreslåtte opplegg i mitt brev til oppdragsgiver datert 06.07.94.

Dette er herved ingen endelig rapport med status over området. Relatert til selve reguleringsplanen må det foretas en dypere undersøkelse med tilhørende rapport/konsekvensutredning.

Kontaktpersonene i NSB bane region sør har vært Elin Rasten Teien og Thorbjørn Hildonen. Denne dokumentasjon er en del av grunnlagsmaterialet for vurdering av de ulike jernbanetraseene på strekningen Larvik-Porsgrunn. Den store og meget sjeldne Cerambycidaen (trebukken) *Tragosoma depsarium* er påvist på flere lokaliteter innen det aktuelle undersøkelsesområdet.

1. INNLEDNING

For entomologer har dette området lenge vært kjent for sin meget særegne insektfauna. Spesielt i de senere år har uventede funn av truede insekter ført til at området har blitt viet stor oppmerksomhet. Siden IUCN's første liste over truede arter (red data list), har det blitt utarbeidet flere internasjonale og nasjonale rødlistene. I Norden har dette arbeidet pågått i mange år - særlig i våre naboland. Behovet for vern av bio-diversiteten i Norge og resten av verden er sterkt økende ettersom den menneskelige og industrielle påvirkning av naturen stadig griper dypere om seg. Behovet for bevaring av biologisk mangfold er stort. I arbeidet med vern av naturområder og det biologiske mangfold har det i en tid vært etterlyst indikatororganismer som et redskap for å kunne peke ut hvilke områder/biotoper som det er behov for å sikre. Rødlistene kan brukes i en slik sammenheng til å påvise biotoper som er spesielt rike på truede arter.

Rødlistearter har ofte vist seg å være naturens eget røde varsellys om at biotoper er truet eller noe annet er galt i naturen. F.eks. den dramatiske tilbakegangen på 60- og 70-tallet av flere av våre store rovfuglarter på grunn av ukritisk bruk av forskjellige sprøytemidler og giftstoffer. Dette gjør oss i stand til å fokusere på farer som til syvende og sist også truer vårt eget livsgrunnlag.

Den tilstedeværende eller fraværende vedlevende billefaunaen er en meget god indikator på skogens grad av uberørthet og områdets faunistiske verdi. Dette fordi mange av de vedlevende artene er speialtilpasset gammel uberørt skog og derved er meget sårbare for inngrep og endringer i livsgrunnlaget. Moderne skogsdrift, utlegging av nye industriområder, boligområder og forurensning er de største faremomentene.

Våre forvaltende myndigheter har et spesielt ansvar lokalt, nasjonalt og internasjonalt for å bevare spesielt verdifulle områder som har stor tetthet av truede arter jmf. rødliste og arter som er oppført i Bernkonvensjonens appendix II.

2. METODER OG MATERIALE.

Registrering av insekter er spesielt utført på følgende lokaliteter i området:

- Pauler
- Vardeåsen
- Dammyra
- Solum

En rekke potensielle lokaliteter er ikke undersøkt. Artsrikdommen i området er ikke vurdert.

Følgende metoder er brukt for å samle inn insekter:

1. Det morkne innholdet fra trestammer, stubber og hule trær ble tatt opp og siktet gjennom insektsåld, for så å bli tømt tilbake igjen. ,
2. Leting under løs bark.
3. Slaghoving i vegetasjon omkring døde trær.
4. Hjemtagelse av dødt trevirke for klekking av vedlevende insektarter. Dette er en relativ ny metode i norsk sammenheng som gir meget gode resultater.

Under punktene ovenfor ble det hele tiden søkt å vise skånsomhet overfor lokalitetene.

Senere undersøkelser bør også omfatte innsamling med vindusfeller, stammefeller og melaisetelt.

3. OMRÅDEBESKRIVELSE.

Hele området er svært kupert med soleksponerte sørvendte lier og åstopper. I liene er de fleste norske værmekjære edelløvtrær representert som eik, bøk, lind, lønn, alm, hassel osv. Flere steder har trærne antatt store grove dimensjoner. Åstoppene er stort sett bekledd med furu - ofte gammel skog med godt innslag av liggende stammer og døde stående trær. Åssidene og toppene er lite påvirket!! Dalsøkka er trange - lite eksponerte og gjennomgående påvirket med plantefelt, stier og pionerskog. Disse dalsøkka har mindre entomologisk verdi.

Området består geologisk av eruptive dypbergarter - Larvikitt og gir grunnlag for en betydelig steinindustri flere steder i Larvik kommune. Marin grense ligger ca. 150 moh. (Holtedahl og Andersen 1960).

Klimaet er i norsk sammenheng meget gunstig. Området tilhører den boreonemorale region (Dahl et al. 1986) med middeltemperaturer på -4 C - 0 C i januar og > 16 C i juli (Aune 1993). Årlig avrenning er 500-1000 mm (NVE & Statens kartverk 1986).

4. MATERIALE

LAND:	Norge
DELREGION:	VE Vestfold
EIS RUTE:	19
KOMMUNE:	Larvik
LOKALITETER:	Pauler, Vardeåsen, Solum, Dammyra
ÅR:	1986, 1989, 1990, 1991, 1994
TIDSROM:	mai-oktober
*	ny for Vestfold fylke
**	ikke funnet andre steder i Norge siste 100 år
***	Ny for Norge
E	"Edangered" direkte truede arter som står i fare for å dø ut/utryddes
V	"vulnerable" sårbare. Arter som kan gå over i gruppen direkte truet i nær fremtid.
R	"rare" sjelden. Arter med små bestander som for tiden ikke er direkte truet eller sårbare.
V+	Hensynskrevende. Arter som er funnet en rekke steder i landet, men som påvirkes negativt av ulike miljøfaktorer.

Kun arter som er omtalt i Norwegian red list DN-rapport 1992-6 (Directorate for Nature Mangement) av forfatter Øystein R. Størkersen er tatt med.

Elateridae, smellere

Ampedus cardinalis	***	E/V
Ampedus hjorti	*	V
Ampedus nigroflavus		V+
Stenagostus rufus		R

Eucnemidae, råtebiller

Melasis buprestoides	*	R
Xylophilus corticalis		V+

Buprestidae, praktbiller

Agrilus biguttatus	*	V
--------------------	---	---

Trogossitidae

Calitys scabra	* **	E/V
----------------	------	-----

Aderidae

Anidorus nigrinus	*	R
Euglenes pygmaeus		V+

Tenebrionidae, skyggebiller

Oplocephala haemorrhoidalis	*	V
Corticeus fraxini	*	V+
Prionychus ater		R

Cerambycidae, trebukker

Tragosoma depsarium		E/V
Acanthocinus griseus	*	V
Necydalis major		V+
Saperda perforata	*	V+

Totalt antall arter som er funnet er 17, hvorav 10 er ny for Vestfold fylke og en er ny art for Norge.

5. VURDERING AV VERNEVERDI.

Området er i entomologisk sammenheng svært verneverdig. Det er funnet hele 17 arter i området som står i Norwegian red list DN-rapport 1992-6.

En av artene som ble funnet *Amp. cardinalis* er tidligere ikke kjent fra Norge. Arten har status som sårbar eller direkte truet i Norge og Norden. Arten lever i gamle grove hule eiker. Trogossitidaen *Calitys scabra* trodde man var utdødd i Norge inntil den ble gjenfunnet i flere eksemplarer i området. Det er 150 år siden forrige funn av arten. Den defineres som urskogsrelikt og lever i gamle morkne vindfall av furu. Den iøyenfallende og store terbukken *Tragosoma depsarium* ansees som en av våre mest sjeldne vedlevende biller. Arten krever store områder med skog av opprinnelig karakter med høy kontinuitet av døde og døende trær for å overleve. I Europa holder arten på å dø ut. Det er kun ytterst få steder i Norge (dette og et område til i Vestfold), Sverige og Finland hvor arten har sine siste livsvilkår inntakt. Det store antall Rød liste arter som er funnet i området gir grunnlag for vurdering av direkte vern av deler av området. Dette bør utredes videre.

Trusselen mot insektfaunaen fra eventuell jernbanetrafikk bør nødvendigvis ikke bli spesielt stor hvis det utvises varsomhet og fornuft vedrørende plassering av massedeponier og valg av ny trasse samt styring av anleggstrafikk.

Dalsøkka er som nevnt under pkt. 3 områdebeskrivelse gjennomgående mye påvirket og har mindre entomologisk verdi.

Man bør unngå massedeponier og anleggstrafikk innover i kjerneområdet slik at dette som i dag forblir mest mulig uberørt. De minst eksponerte og lavestliggende områdene nær E-18 bør velges til deponier. Parsell T2 som stort sett følger E-18 anbefales ut fra en entomologisk vernesammenheng.

6. LITTERATUR

Aune, B.: Nasjonatlas for Norge. Klima. Statnes Kartverk, Hønefoss.

Bily, S. & Mehl O.: Coleoptera, Cerambycidae of Fennoscandia and Denmark.
Fauna entomologica Scandinavia 1989.

Bily, S.: The Buprestidae of Fennoscandia and Denmark. Fauna entomologica
Scandinavia 1982.

Borgersen, B., Halvorsen, D.E og Stenløkk, J.A.1985.: New Findes of Coleoptera in the
Province of Vestfold, Norway. Fauna Norwegica ser. B, 32: 40-41.

Hansen, V. 1973: Biller X11 Heteromerer. Danmarks fauna.

Holtedahl, O & Andersen, B.G. 1960. Glacial Map og Norway. Suppl. Holtedahl, O. (Red):
Geology of Norway. Norges geologiske undersøkelse 208.

NVE (Hydrologisk avd., Vassdragsdirektoratet) & Statens kartverk 1986: Avrenning. Runoff.
Nasjonatlas for Norge, Statens kartverk, Hønefoss.

Silferberg, H.: Enumeratio Colopterorum Fennoscandiae, Daniae et Baltiae 1992.

Størkersen, Ø. 1992: Truete arter i Norge. Norwegian red list. DN-rapport 1992-6:1-89.

Zachariassen, K.E. 1990. Sjeldne billearter i Norge. Biller 1 - NINA utredning 017: 1-83.

Saksbehandler/forfatter

Stig Otto Hansen
Gml. Stavernsv. 28,
3264 Larvik.

Notater: